

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

A lap szellemi részét illető minden közlemény a szerkesztőség címe alatt küldendő.

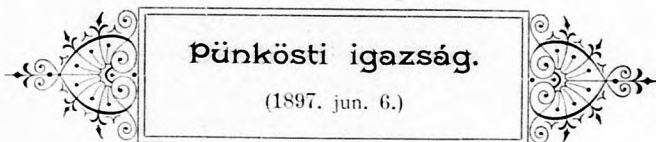
Megjelen hetenként egyszer szombaton, másfél íven.

Előfizetési ár: egész évre 6 frt (12 korona), félévre 3 frt (6 korona).
Hirdetések díja: *Benn a lapban* egész oldal 8 frt, féloldal 4 frt, negyedoldal 2 frt; *a borítékon* egész oldal 4 frt, $\frac{1}{2}$ oldal 2 frt, $\frac{1}{4}$ oldal 1 frt. Többszörös hirdetésnél árendemény adatik. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.

Egyes szám ára 15 kr.

Az előfizetési pénzek

s a lap megrendelésére és szétküldésére vonatkozó összes megkeresések szintén a szerkesztőhöz intézendők.

Pünkösti igazság.

(1897. jun. 6.)

„Még nem vala Szentlélek.
Ha elmenéndek, elküldöm hozzátok.“
Jan. 7, 39, 16, 7.

Pedig megtámadtak és megszóltak érte; és mégis úgy van, a hogy tanítottam és írtam és tanítom, — hogy a Jézus Krisztus ösmerete és munkája nélkül Szentlélek nincs.

„És mégis mozog a föld“ . . .

Hisz ha nem ez volna a pünkösti igazság: hogy olvashatjuk a szentírásban szerte, hogy a Szentlélek csak a Megváltó *megdicsőülése után* jön el hozzánk; hogy e Szentlelket csak *Ő küldi el?* És ha volna ma ez a Szentlélek a Krisztus nélkül is: volt volna ez a Szentlélek a Krisztus nélkül a Krisztus előtt is; és ekkor mi értelme van annak, hogy csak a Krisztus *feltámadása után* ünnepeljük a pünkösztöt — a „Szentlélek elbocsáttatásának emlékezetére“? . . .

Atyámfiak, férjfiak, ne felejtsetek el e pünkösti igazságot! A mi Szentlelkünk, a keresztyén Szentlélek csak ott munkálkodhatik, a hol lelkünk a Megváltót már felösmerte, megértette, a hol *Ő* szívünkben már megdicsőült. A Szentlélek csak második Megváltónk amaz első után és helyett; mikép folytassa e második Megváltó az első munkáját ott, a hol az első Megváltónak, a Krisztusnak munkája még csak meg sem kezdődött?

Semmi sem bizonyítja jobban pünkösti igazságunk igazságát, mint mai életünk. Csak magunkról szólók, magyar reformátusokról. Kihalt belőlünk minden őszinteség, ha be nem ösmerjük, hogy a Szentléleknek egykor őseinket igaz szeretetre és nagy tettekre képesítő hatalmát

mimagunkon ma vagy teljesen nem, vagy csak igen csekély mérvben tapasztaljuk. S oka? hogy elhanyagoltuk a Krisztust s aztán, igen természetesen, meghasonlottunk amaz örök kérdésben: „mit tartatok az ember és az Isten ama Fiáról“? Felelős érte nem a „korszellem“ közönséges bűnbakja, hanem régibb keletű theológiai és vallásos szakoktatásunk, mely fölibe helyezte és részben fölibe helyezi ma is az apostoli levelek sokszor nagyon elvont okoskodását és a theologusok metafizikai ötleteit az evangéliumok egyszerűen fenséges előadásának, a melyből pedig a Krisztus élete és személyisége olyan ellenállhatlan varázsszal hat reánk. Ezért nem érezzük mi szívünkben azt az isteni szeretetet, mely az Isten megösmert Fiában leigázó hatalommal ragadna meg bennünket; elménknek nincs biztos meggyőződése a keresztyén vallás csálhatatlan igazsága felől; lelkünkben hiányzik az igaz keresztyént annyira jellemezni tartozó ama békesség, mely a jó napokban megőríz a bukástól s a roszakban megvigasztal. S a Kr. ily fölületes ösmerete mellett hogy hasson aztán reánk a Szentlélek, Megváltónk lelke úgy, mint a szeretet, a meggyőződés, a békesség és vigasztalás lelke? Az „amor Christi“ hiányában hogyne dühöngene köztünk az „odium theologorum“? Vallásunk igaz lényegének, az Isten amaz országának nem ösmerésében hogyne kapkodnánk idegesen jobbra-balra, mint a vízbehaló a szalmaszál után? S a szenttelenség, fásultság, csüggedés és kétségbeesés hogyne ütne tanyát ott, honnét a keresztyén békesség és megvigasztalódás angyalai számkivetvék?

Világiaink nagy része (kik még csak dogmatikai frázisokkal sem táplálkozhatnak, mint mi ex professo papok és theologusok,) már érzi lelkében a nagy ürességet és vagy közönyös a vallás iránt, vagy pedig épen hitetlen. S még

inkább érzi ama nagy ürességet a nép élénk, vallásos lelke s én nem csodálom, ha babonás-kodik, hazug csodák után futkos és hamis úton keresi a Szentlelket.

De affelett már nagyon csudálkoznám, ha tévedésének útján mi is követni akarnánk. Veszedelmes út ez, — *okvetellen visszavezet a római egyházba*. S ugyan lehetne-é még csak képzelni is nagyobb lelkiösmeretlenséget és elítélendőbb perfidiát részünkről, mintha e visszavezetésre — akár öntudatosan, akár öntudatlanul — mi vállalkoznánk, mi református papok? . . .

Óh, ha a Szentlélek ez ünnepe öntudatra hozna bennünket! . . . Hogy visszaültetnénk az Isten ama Fiát az Őt megillető amaz egyetlen trónra, a melyről az Isten utolsó és tökéletes kijelentését hallgatnók Tőle, Ki után semmi újabb kijelentésre és csudára szükségünk nincs. Csak ekkor tudnánk Őt érdeme szerint méltatni; ekkép tudnánk Ő benne egygyé olvadni; csak ekkor lenne Neki olyan hatalmas fölöttünk, mint volt a tanítványok, az első keresztyének, a reformátorok és a mi őseink felett is; csak ekkor írhatnók fel zászlónkra mi is a nagy keresztyén, protestáns elvet: a Krisztus mellett üdv dolgában nincsen szükségünk senkire és semmire; és csak ekkor mondhatnánk el igaz meggyőződéssel és fölemelt fővel: „a krisztusi vallás és erkölcsiség az igaz vallás-erkölcsiség.“ *

És csak ekkor éreznők újra az Ő Szentlelkének csodás és mégis olyan természetes munkálkodását lelkünkben. Hiszen így volna mit tovább folytatni az Ő helyettesének bennünk: napról-napra erősíteni istenfiuságunkat, melynek tudata *egyedül csak az Ő életének és személyiségének és az általa hozott országnak megértése nyomán ébred föl* nemesebb felünkben. Így uralkodnék fölöttünk az Ő Szentlelke, mint „jellemképző hatalom“. S nem keresnők többé e Szentlelket mimagunkban, hanem egyedül Ő benne; nem hajhászni holmi kétes értékű ihletésben, muló fellángolásban, hanem az Ő szakadatlan ujjászülő kijelentésében. Így éreznők a Szentlélek erejét először mimagunk s aztán éreztetnők ugyanazt világiainkkal s a néppel is, a kik nagyon hamar megértenék, hogy a keresztyén vallás folytonosan ujjá teremtő hatalmát magában e vallásban kell keresnünk, nem pedig e valláson kívül.

Mi Szentlelkünk, áldott Szentlélek Úr Isten! Nagy ünnepeden egykor Te mindjárt arra kész-tetted Pétert, hogy hirdesse a názárethi Jézust, „amaz Istentől bocsátott férfiút.“ Őt hirdettesd

* *Hegedűs* Sándor elnöki záróbeszédjéből, a MPIT. ez évi (első) vándorgyűlésén.

nekünk is s azoknak, a kik utánunk jőnek, mind az időknek végeig, — Nélküle Téged hiába kérünk és hiába várunk! . . .

Atyámfiak, férjfiak! Ez a pünkösztől igazság: Jövel Uram, Jézus! s aztán: jövel Szentlélek Úr Isten!

Dicsőfi József.

A dolog summája.

I.

Épen két teljes esztendeje annak, hogy a „Debreczeni Protestáns Lap“ hasábjain tollamból egy Szabó Aladár budapesti tanár úrhoz intézett s ma is úgy gondolám „sine ira et studio“ minden személyeskedéstől ment, szorosán tárgyilagos keretekben mozgó „Nyílt Levél“ jelent volt meg azzal az őszinte s vallásom törhetetlen szeretetéből fakadt becsületes intencióval, hogy a „Hajnal“ és „Kis Tükör“ által inaugurált, de főképp különben talpig jóra való emberek tulhajtott munkakedve folytán immár országszerte megindult belmissiói munkák egy-némely aggasztó tüneteire őszintén rámutassak s kit-kit figyelmeztessen arra, hogy nemcsak általában keresztyének, hanem szorosabb értelemben vett kálvinisták is volnánk s épen azért a Biblia mellett egyházunk történeti multját, kormányzatunkban nélkülözhetetleneknek bizonyult törvényeit, sok idők próbáját kiállott egész alkotmányát s mindenekfelett konfesszióink igaz szellemét tiszteletben tartani kötelességünk s azokon keresztül-kasul gázolni senkinek meg nem engedhetjük.

Ez a „Nyílt Levél“ sok bajnak lett Pándora szelenczójévé. A zsilipek egyszerre megnyillottak; a villamossággal telített fellegek itt is, ott is zengeni kezdettek s csakhamar egész erővel tört ki a zivatar jeléül annak, hogy a közvélemény immár túl a rendén telítve volt s én mint egyik szerény őrálló csak visszhangot adtam a 12-ik órához, az eszméket tisztázni. A tisztító tűz fel is gyuladt, hanem lángjai egyszerre fel a magasba csapdostak; a tárgyilagos mederben megindult vita éltető vize iszapos áradattá dagadt s főleg a *tülső oldalról* nem egyszer voltunk tanui olyan vulcanica eruptióknak, a melyek, mint Ferenczy Gyula barátom igen helyesen jegyezte meg: magának az ügynek is felette sokat ártottak.

A mi engemet illet: én az én együgyű reményemben ennek daczára is igyekeztem mindenkor tárgyilagos maradni s egész törekvésem oda irányult, hogy a vita folyamán főleg az elvi szempontokat domborítsam ki s megvédellezzem azokat a dogmatikai és alkotmány-

jogi szegletköveket, melyekkel szerintem a kálvinizmus együtt áll, együtt esik.

Sajnos! azonban az utóbbi idők eseményei engem is kiábrándítottak. Meggyőződtem arról, hogy a szabad vizsgálódás és véleménynyilvánítás jogát, még inkább az ellentétes nézetek barátságos kicserélésének üdvös voltát még azok sem képesek mindenkor belátni, — vagy ha belátták, érvényre juttatni — a kik arra, mint protestáns elvek zászlóvivői praedestinálva volnának. Budapest és Kolozsvár ismert belmissionáriusai (a ki minket vádol, Aesopus farkasát játsza!) előbb kerülgetve, majd homlokegyenest reánk törve, az egész vitát személyes térre terelték át s rögtönöztek olyan spektakulumot, melyre minden egyháza jólétét szíven viselő igaz református ember sajnálattal kell hogy visszatekintsen.

Én szerencsémre a sáróssá vált porondon véletlenül kívül maradtam. De mert éreztem azt, hogy a *tárgyilag* viták sorompóit annak idején én nyitottam fel: a történetek felett mélyen megdöbentem s az emberi szenvedélyek ily féktelen elvadulásától visszariadva, részben pedig a már minden oldalról jól megrázogatott szalmacséplésbe bele is únva: a „Debr. Prot. Lap“ érdemes s méltatlanul annyiszor megbántott szerkesztője előtt egy alkalommal kijelentettem, hogy ehez a kérdéshez többé nem szólok s arra nézve vitát nem provokálok.

Ujabb időben azonban a dolog egyet fordult s itt-ott hallok olyan hangokat, olvasok olyan állításokat, melyeket szó nélkül nem hagyhatok. Ugy érzem, hogy azzal az egygyel még tartozom a közvéleménynek, hogy ezekre a hangokra reagáljak s azokat az állításokat kellő értékökre leszállítván, szigorúan körvonalozzam azt, hogy az úgynevezett belmissiói mozgalmakban mi a helyes, illetve mit tartottunk mi eleitől kezdve veszedelmesnek s mi az, a mire nézve — ha a mi tisztelt ellenlábásaink még az eddig tapasztalt engedményeknél is többet nem engednek — nekünk alkura lépni soha nem lehet? Ez lesz a dolognak ama summája, mely úgy hiszem, a vita eredményét tisztázni fogja.

*

Mindenekelőtt pedig le kell számolnunk egy alaptalan s a túlsó oldalról unos-untalan s épen azért — úgy látszik — már-már tervszerűleg emlegetett, de semmiképen be nem bizonyítható méltatlan gyanúsítással. Értem általában az *Uhlhorn* által* „Keresztyén szeretet munkái“-nak nevezett amaz emberbaráti cselekmények feltétlen becsét, mely tulajdonképen egy

és ugyanazonos azzal a fogalommal, melyre *Wicher* és kevéssel előbb *Fr. Lücke* az „Inländische Mission“ hangzatos címet akasztotta.*

Nos? hát a ki a magyar egyházi lapokban és folyóiratokban böngészni szokott, annak a figyelmét valószínűleg nem kerülte el az az egy idő óta megszokottá vált s előttünk mosolyra érdemes, de a kártyában nem látók megtévesztésére kétségtelenül alkalmas irodalmi machinatio, melynek rosszul leplezett célja bennünket a hazai protestáns olvasó közönség előtt úgy tüntetni fel, mint a kik inkarnatus és ádáz ellenségei vagyunk minden belmissiónak. Tekintse meg bárki azokat a cikkeket, melyek idevonatkozólag egyes lapokban és folyóiratokban megjelennek, látni fogja, hogy a belmissió ismert bajnokai magokat nem valami nagyfokú szerénységgel, még kevesebb igazságérzettel az ügy *kizárólagos* harcosaiként gérálják s felőlünk nap-nap után úgy írnak, hogy velünk szemben nem kevesebbéről van szó, mint arról, ha vajjon egyáltalában kell-e, szükséges-e az a belmissió?

Én ezzel az önfeledett gyanúsítással szemben egyszerűen azt kérdelem: hát hol és mikor írtam vagy szólottam én valaha valami olyast, a mi ilyen gyanúsításra bárki fiát feljogosítaná!?

Ám emlékezzünk a régiekről; vegyen magának ki-ki fáradságot mindazon cikkeimet átolvasni, melyek két év lefolyása óta tőlem ebben a kérdésben szétszórva itt-ott megjelentek, azonnal meg fog győződni arról, hogy a memoriaja sok embert átkozottul cserben hagyott, s immár annyira vitt, hogy a fát nem látja (vagy talán nem akarja látni?) az erdőtől. Mert az igazság az, hogy én magát a belmissiót soha egy jottával is meg nem támadtam; annak üdvös és szükséges voltát kétségbe nem vontam, sőt úgy a „Debreczeni Protestáns Lap“, mint a „Hajnal“ és „Uj Óramutató“ hasábjain eleitől kezdve hirdettem, miszerint „lelkipásztorkodást belmissió nélkül nem is képzelhetek“ és hogy „belmissiónak akkor is lennie kellene, ha az egyházak kohézióját soha semmiféle szektárius mozgalom nem fenyegetné.“** Ez volt a nézete a velem egy alapon álló azon tisztelt férfiaknak is, kik a vitába befolytak s azt igen helyesen irányították. Sőt én a magam részéről tovább is mentem. Kimutattam nevezetesen azt, hogy maga a név sokak előtt ismeretlen ugyan, de a munka, a lényeg az a mi viszonyaink és anyagi erőinknek megfelelőleg, bár különböző formákban és arányokban magával a magyar

* A belmissió apaságát a németek még az angolokkal szemben is a magok számára vindikálják. E. L.

** „Uj Óramutató“ 85-ik és 86-ik lap.

* „Die Christliche Liebesthätigkeit.“ Von Uhlhorn Dr. theol. 2-te verb. Aufl. Stuttgart, 1895.

református egyházzal egykorú s ennek történelmi fejlődésében felismerhető.

Ez a meggyőződésem máig is. S ha már most azt kérdezné tőlem valaki, hogy ezen a nézetén lévén, a belmissió munkái közül melyek azok, melyeket én áldásteljeseeknek tartok? A feleletem az volna, hogy *általában* ilyenek mindazok, melyeket a kérdéssel elméletileg és tudományos szempontból foglalkozó s nagyobbbrészt lutheránus vallású német theologusok rendszerbe foglalva felsorolnak, *ha és a mennyiben azok a kálvinizmus hit- és alkotmányos kormányzati rendszerével összhangzásba hozhatók s speciális felekezeti jellegűnek vagy egyházunk bölcsen megalkotott egységes szervezeti következményeit nem veszélyeztetik.* Mert szükségesnek tartom már itt megjegyezni, hogy tökéletesen igaza van Kerkápolynak, midőn azt mondja, hogy „a való egyház nem a belső, a láthatatlan; de nem is a külső, a látható, hanem csak e kettő együtt.“ Ugyanazért vallom és állítom azt is, hogy mikor valamelyik felekezet s így a kálvinizmus is, törvényeket alkot, vagy konfessiókban azokat az irányelveket állapítja meg, melyek az egész Szentírás magyarázata és értelmezésében normálul szolgálnak, ezzel az a felekezet önalapját a külvalóság világában is letette s biztosította. De mindemellett is a felekezeti, ekként megvont demarkationális vonalakon túl, érintetlenül kell hogy maradjanak azok a szempontok és axiómák, melyeknek tengerébe mint megannyi patakok a keresztyén felekezetek végre is egyesülnek. Ilyen magasabb szempont és axióma p. o. a Krisztus istensége, melynek elfogadása nélkül az unitárius is csak újkori modern zsidóvá törpül.

Ebből kifolyólag a belmissiónak — mint tudománynak — akár ugynevezett általános, akár különleges részeit tekintjük, tagadhatatlan az, hogy sok olyan köteleességekkel találkozunk ott, melyek a keresztyénség szelleméből természetesen folynak s azok elől kitérni sem a reformátusnak, sem a lutheránusnak, sem semmiféle keresztyén felekezethez tartozó embernek nem szabad.

Hogy példákat is említsek: ott van a betegek, a vakok, a siket-némák, az idioták, az epileptikusok vagy a háboruban megsebesültek ápolása; az árvák, a rabok és a szegény gyermekek lelki-testi gondozása; egyes minden korban és időben veszedelmesen pusztító s véglegesen soha ki sem irtható bűnök és szenvedélyek megostromlása stb. stb. s e czélokra a legüdvösebb ismereteknek és közhasznú olvasmányoknak a templomon kívül is terjesztése . . . mindezek és az ezekhez hasonló nemes munkák a szak-

könyvekben, mint a belmissió feladatai vannak elősorolva s olyan jellegűek, melyeknek értékét józan eszű ember kétségbe nem vonhatja és *mégeddig nálunk nem is vont a soha!*

Teszi és végezi azokat minden lelkész rég-időktől fogva s azok, a kik e tekintetben lármát csaptak, puskapor feltalálásának a dicsőségére igényt még annyira sem tarthatnak, mint Schwartz Berthold, a ki felől tudva van, hogy csak a „doctormirabilis“ Roger Baco s Albertus Magnus a nagy scholasticus napkeletről előkerült chinai receptjét másolta le.

Értsük meg hát egymást édes atyámfiak! Mi is belmissionárusok vagyunk, épen úgy, mint önök. S sziveskedjenek tudomásul venni, hogy ha én p. o. korcsmákba járnék, ott is belmissiót teljesítenék, megmutatván a rakonezatlankodóknak saját példámmal azt, hogy jó és tisztességes kálvinista ember hogy viseli magát az ilyen nyilvános helyeken.

Egy kis különbség azonban már e ponton is van közöttünk; tudniillik az, hogy mi a mi belmissiói munkálkodásunknak czégért nem teszünk; hanem szerényen visszahúzódva, csak a hozzánk közel állóktól láttatva, sokszor még ezektől is félreismertetve, jutalmat meg egyedül a jó Istentől várva végezzük napi kötelességeinket. Természetesen az eredmény különböző. Először azért, mert az egyöntetűségre szükség sincs s nem is volna indokolható. Másodszor azért, mert vannak közöttünk, épen úgy, mint más hivatású emberek között, 10 talentumos, de viszont vannak 5 vagy épen 1 talentumos szolgák is. Es ez szerencse, hogy így van, mert különben kit tanítanának és kit vezetnének önök, kik saját kedvenc szavaik szerint mindig csak „építeni“ akarnak.* Harmadszor azért, mert a föld is különböző, a melybe a magvakat hintgetjük és én megvallom kétségbe esném, ha minden belmissiói igyekezetem csak annyira volna képes egyházam közéletének a barázdáit megtermékenyíteni, mint azt a budapesti egyház-község példájából szomorúan látom, hol a napokban választásra egybehívott egyházi közgyűlés tartatván a „Prot. Egyházi és Iskolai Lap“ f. évi 20-ik számában olvasható tudósítás szerint az érdeklődés annyi volt, hogy választási jogával mindössze csak 58 egyháztagnak élt; holott 19 presbitert és 38 bizottsági tagot kellett választani. Azt gondolom, ez is csak jelent ám valamit, miről érdemes volna fesztelenül beszélgetni. „Ubi nota pernicitas“!? Debreczent féltjük? s nem vesszük észre, hogy a saját fejünkkel is csehül áll!?

* Mi pedig csak rombolunk ugy-e bár?

Hátrább talán fogok még erről a dologról valamit szólani.

Most visszatérve tárgyamhoz, engedjék meg nekem tisztelt városi belmissionárius kollégáim kimondani, hogy önök, úgy látszik, a mi falusi gyülekezeteinket nem is ismerik. De én Istennek legyen hála! jól ismerem. Ugyanazért azt mondom, hogy felesleges hóhányó emberekről gondoskodni ott, a hol hó soha nem esik. Méltóztassék nekem elhinni, hogy egy lélegzetvétélre egyetlenegy bokorban egész légióját tudnám az ujjamon az olyan alföldi községeknek felsorolni, a hol daczára minden socialismusnak, még csak koldus sincsen s ilyet gyermekkoromban én is csak akkor láttam, mikor Budapestről, vagy más nagyobb városokból egy-egy csavargó határunkra tévedt. Vajjon ilyen helyeken van szükség a koldusok számára menházat berendezni? Hülyékről, siketnémákról pláne ne is beszéljünk itt. A statistika bizonyítja, hogy ezeknek számához a legnagyobb perczentet a nagy Babillonok szolgáltatják.

Szegények ugyan mindenütt vannak; de az a szegénység nagyon relativ fogalom s midőn ezt a társadalmi betegséget a Krisztus szellemében orvosolni akarjuk, vigyázzunk, hogy az elélünk tüzött erélokön valamiképpen túl ne lőjünk.

És itt egy történeti, de szerfelett tanulságos emlék ötlük az eszembe, a mit jónak látok azonnal el is mondani.

Püspökladány, 1897. május 30.

Eröss Lajos,
ev. ref. lelkész.

A Magyar Protestáns Irodalmi Társaság pápai közgyűlése.

(Folyt. és vége.)

Az újonnan épített főgymnasium nagytermében, „Fohász“ című énekének az ezen alkalomra alakult s Gáthy Zoltán főiskolai ének- és zenetanár ügyes vezetése alatt álló vegyeskar által való pompás elzengésével nyílt meg, mely után a Társaság új elnöke Gyurácz Ferencz püspök úr tartott elnöki megnyitó beszédet.

A nagy tetszéssel fogadott valóban szép elnöki megnyitó után Szóts Farkas titkár terjesztette elő a Társaság 1896. évi működéséről szóló jelentését, melyben számot ad a Társaság kiadványairól, a Protestáns Szemlééről, a Koszorúról, melyből három év alatt 126,500 példány kelt el, és pedig első sorban lelkészeink meleg buzgólkodása következtében, majd leszámol arról, hogy az igazgató választmány külön előfizetés mellett megindítja a „Házi Kincstár“ s a „Bibliai Könyvtár“ című vállalatok sorozatát, amazt Szász Károly „Csendes Órák“ című szép hitbuzgalmi művével, emezt pedig (miről referádánkban fentebb szólottunk) a Bibliai Lexikon kiadásával.

A Társaság bevétele 1896-ban 6276 forint 43 kr.,

kiadása 5662 frt 58 kr. volt, s így a fölösleg 613 frt 85 kr.; a Társaság vagyona 1896. decz. 31-én 53,479 forint 47 kr. s 1897. évi költségvetése szerint szükséglete 5997 forint 92 kr.-ra megy.

A titkári jelentés Dr. Szabó Aladár, Csiky Lajos, Zoványi Jenő, Masznyik Endre felszólalásai után teljes egészségében elfogadtatott.

Öt percznyi szünet után a főiskolai férfikar énekelt, majd Révész Kálmán kassai lelkész tartott Czeglédi István kassai lelkész származásáról és családi viszonyairól egy az eddigi adatok tévedéseit kiigazító rövid, de nagyon érdekes felolvasást.

Révész Kálmán után Bancsó Antal soproni theologiai tanár tartott rendkívüli érdekes és értékes felolvasást „az úgynevezett autonom erkölcsiségről“, vagyis a vallástalan morálról, kimutatván, hogy erkölcsiség vallás nélkül nem állhat fenn, s tiszta és valódi erkölcsiség egyedül a Jézus Krisztus vallásában van.

Mind a két felolvasás a Szemle juniusi füzetében meg fog jelenni.

A felolvasások végeztevel az időközben Bécsből Pápára érkezett Hegedüs Sándor másodelnök tartott egy minden ízében remek, gondolatokban gazdag s valósággal gyújtó hatású elnöki zárbeszédet, mely a „Protestáns Szemle“ juniusi számában szintén meg fog jelenni s melyet szószerint közlünk:

Mélyentisztelt Közgyűlés!

Fájdalom akadályozva voltam abban, hogy eleitől fogva részt vehessek ez Irodalmi Társaság közgyűlésében; de megadta Isten érnem legalább azt, hogy a zárószót t. elnöktársamtól elkérhettem.

Első sorban köszönetet mondok elnöktársamnak, a felolvasóknak és közreműködőknek s indítványozom, hogy mint a predikációra, az elnöki megnyitóra és a titkári jelentésre vonatkozólag immár kimondatott, a felolvasásokat is egész terjedelmökben közöljük a „Protestáns Szemle“-ben, illetve emlékkönyvünkben.

Szívből örülök, hogy az az eszme, hogy a M. P. Irodalmi Társaság a nagyobb vidéki városokban vándorgyűlést tartson, mindjárt az első alkalommal ily szépen megvalósult. Minden várakozásomat felülmutta az az érdeklődés és buzgóság, mely e közgyűlést ünnepélyes közgyűléssé avatta fel. Belső erkölcsi értékét nagyban emelte e közgyűlésnek a szép elnöki beszéd s a két felolvasás, de maradandó hatása csak akkor lesz gyűlésünknek, ha mindenki összeköttetésbe lép ezzel a társulattal, s meggyőződven ennek üdvös voltáról és elkerülhetlen szükségességéről, lelkes apostolává válik a nemes ügynek, melynek ez a társulat a szolgálatában áll. Ne feledjük, hogy erkölcsi erő vezet egészséges, biztos előmenetelre. Mihelyt hiányzik az erkölcsi forrás bármilyen erkölcsi egyensúlyát elveszítve, azonnal vagy visszaélésre vagy nyílt erkölcselenségre vetemedik az ember; mert sem szellemi, sem anyagi dolgokkal, különösen pedig a pénzzel nem bánhatik lelkiismeretesen senki, kiben az erkölcsi érzék meglazult vagy éppen megzavarodott.

Korunkban, ebben az anyagi világban, nem az a baj, hogy az emberek anyagi jólétre törekednek, ez szükséges dolog; hanem az a baj, hogy erkölcsi erő és tisztaság nélkül törnek anyagi jólétre. Kötelességünk tehát hitet és erkölcsi erőt bevinni a társadalomba, hogy ezek megnöveljék és megnemesítsék a társadalom meglankadt ethikai erejét. Ez az első feladata az Irodalmi Társaságnak. A másik feladata pedig az értelmi színvonal emelése. Az értelmi erő ép oly szükséges, mint az erkölcsi erő. Mert a kor szellemének s a haladást

sürgető hitelvünknek megfelelőleg a valódi felvilágosodásnak legtisztább forrásához kell fordulnunk, hogy tanainkkal a társadalom minden rétegéhez eljuthassunk s ott megálljuk helyeinket. A legnemesebb erkölcsi erőforrás és a legtisztább értelmi kútforrás pedig Jézus Krisztus és az ő evangéliuma. Minél erkölcsösebbek és jobbak, értelmesebbek és minél felvilágosodottabbak vagyunk, annál erősebben tudjuk keresztyénségünket érvényesíteni s egyházunk magas valláserkölcsi érdekeit kifejezésre juttatni. Az erkölcsi és értelmi erő, melyet a család az egyház vallás-erkölcsi s a tudomány értelmi nevelő hatása által a jeles hazafiakban feltüntet és érvényre juttat, áldásosan visszaháramlik arra az egyházra, melyből való a hitnek és a jellemnek birtokosa. •

De vigyázzunk, meg ne téveszsenek a kidobott jelszavak. Mai napság a legtöbbet hangoztatott szó a valláserkölciség, melynek helyes értelme, fájdalom, kevéssé van az életben megvalósítva.

Ne feledjük, hogy csak a krisztusi vallás és erkölcsiség az igaz valláserkölciség. Azért nekünk nem szabad szégyelni a Krisztus evangéliumát, mert ez Istennek hatalma s ebben vannak az egyént és a nemzetet megtartó erkölcsi és értelmi erők a legtökéletesebben lerakva.

Ezeket az erőket hozta be s terjesztette mindenütt a protestantismus, ezeket kell nekünk is erősíteni a lelkekben és érvényesíteni az életben. Mert ebben a valláserkölciségben, melyet mindannyian magunkénak valunk, nincs ugyan hatalmi fény, nincs uralkodni vágyó erőszak, de van erkölcsi tisztaság és értelmi fényesség, melyek a valódi megtartó és a haladást biztosító örök erők.

Igaz, termékenyítő és boldogító erők ezek. De abban a valláserkölciségben, a mely uralom-vágyban hatalmi érdekekben akar érvényesülni, abban csak a reakció burjánzik fel.

Tudják, hogy én anyagi dolgokkal sokat foglalkozom, de mindig jobban érzem azt, hogy a tiszta valláserkölciségnek teljes mértékben való kultiválása és az evangéliumnak önmaguk-, családunk- és társadalomunkban való érvényesítése képezi a legnagyobb erőnket. Ne engedjük azért, hogy kicsinyléssel nézzenek munkánkra, s ne kedvetlenül eseljenek el, ha ezt itt-ott tapasztaljuk. Mutassuk meg áldásos munkával, meggyőző példával azt, hogy mi a nemzeti erő fokozására, a nemzeti élet belső tartalmának növelésére törekszünk, a mely nélkül a külső fény csak csillogás és a külső hatalom csak muló dicsőség.

A tiszta valláserkölciség ad az élet szenvedései között a kétségbeesésnek vigasztalást, a munkában elfáradottnak lelki felüdülést, a küzdőknek hitet és reményt, a nagyoknak és hatalmasoknak mértéktartó féket, a kicsinyeknek és gyengéknek fölemelő erőt. Ennek a valláserkölciségnek érdekében hívom fel mindnyájukat buzgó munkára, melylyel nemcsak egy-egy egyháznak vagy felekezetnek, hanem az egész társadalomnak és nemzetnek szolgálunk. Én azért vagyok feltétlen a mellett, hogy e téren híven munkálkodjunk, mert ez a valláserkölciség munkája felvirágoztatja, erőssé teszi és boldogítja a hazát!

Ezzel bezárom beszédemet, köszönetet mondok a t. közönségnek, Pápa városának, a két prot. egyház elnökségének, e kollégium elöljáróságának, a közreműködött ifjuságnak, s mindnyájukat felkérem, hogy a mint Istenhez intézett fohászszal kezdtük ez ünnepélyt, fejezzük be az ülést imával, a nemzet imájával.

A közgyűlést, melynek hatása alatt ott a helyszínen 15 új tag jelentkezett, Kölcsey himnuszának a főiskolai ifjusági zenekar kísérete mellett az ifju nőkből és ifjakból álló vegyeskar által való lelkes előadása, felköszöntőkben gazdag közebed és *belmissiói értekezlet* zárta be. Ez utóbbival külön óhajok foglalkozni.

Csiky Lajos.

TANÜGY.

A határozók rendszere középiskolai magyar nyelvtanításunkban.

(Folyt.)

b) *Bodnár Zsigmond*. Magyar nyelvtan a középiskolák számára. Hetedik kiadás. Budapest, 1887.

2. lap. „Az egyszerű bővített mondat és melléklet. Ha a mondat alanyát, vagy állítmányát, vagy mind a kettőt közelebből meghatározzuk, származik a bővített mondat. Az alanyt meghatározza a *melléklet*, az állítmányt a *határozó*, az állítást teljessé teszi a *kiegészítő*.

1. Mellékletek: a névelő, a jelző, a birtokos.
2. Határozók:
 1. Helyhatározók.
 2. Időhatározók.
 3. Módhatározók.
 4. Okhatározók.
 5. Mennyiséghatározók.

3. A kiegészítő vagy mondatárgy lehet *szenvedő tárgy*, *részes tárgy*.

91. lap. A határozó fogalma és felosztása. A határozó az állítás helyét, idejét, módját, okát, célját, eszközét, mennyiségét és más körülményeit határozza meg. Rendesen azonban csak öt határozót különböztetünk meg. Ezek a következők:

1. helyhatározók;
2. időhatározók;
3. módhatározók (állapot);
4. okhatározók (cél);
5. mennyiséghatározók.

c) *Deme Károly*. 2) Magyar nyelvtan mondattani alapon. A polgári és középiskolák I. és II. oszt. számára.

61. lap. Egy azon határozó rag többféle határozóhoz is járulhat. Azért a határozókat nem ragjaik, hanem jelentésük szerint kell megbírálunk, a midőn osztályozzuk.

E könyvben a határozónak más definitiója vagy osztályozása nincs. Sorban tárgyalja a ragokat, s ezek hasznáta kapcsán felveszi a rendes határozó mondatrészeket. A minek jelentése alapján nevet adni nem tud, az u. n. képes helyhatározókat mind állapothatározóknak mondja.

3) Rendszeres magyar nyelvtan és a hangsúlyos verselés. A polgári és középiskolák III. osztálya számára. Második javított kiadás. Budapest, 1893.

61. lap. „A határozó a mondatnak azon bővítőmánya, mely valamely körülményt határoz meg. A többféle körülményekhez képest a határozók is *többfélék*.”

„Azon határozó bővítőmánya, mely a helyet jelöli meg, helyhatározóknak nevezzük. A helyhatározóval ezen kérdésekre lehet megfelelni: hol? honnan? hova? merre? meddig?”

Ugyan ilyen módon van még meghatározva 2. az időhatározó, 3. a módhatározó, 4. célhatározó, 5. az okhatározó, 6. eredethatározó, 7. a részes határozó, 8. az eszközhatározó, 9. az állapothatározó. Ez utóbbinak definitiója hadd álljon itt s bizonyítsa a szerző *eredeti* gondolkodás módját:

A mely határozó állapot körülményt fejez ki, azt állapothatározónak nevezzük. Az állapothatározóval milyen állapotban? és egyéb kérdésekre lehet megfelelni.

d) *Gööz József és Tóth József.* Magyar nyelvtan, különös tekintettel a helyesírás és fogalmazás gyakorlati tanítására. Polgári fiu- és leányiskolák számára. Második, változatlan kiadás. Bpest, 1893.

103. lap. „A mondat tárgyat -t vagy -nak, -nek ragos szók képezik.“

„A -t ragot tárgyragnak, a -nak, -nek ragot pedig tulajdonító ragnak nevezzük. A mondat tárgya csak átható igével áll kapcsolatban, más szóval: tárgya csak átható igének van.“ A határozóknak minden rendszer nélkül, az alapszó ingadozó jelentése szerint következő csoportjait különbözteti meg:

1. helyhatározók;
2. képehelyhatározók;
3. időhatározók;
4. módhatározók;
5. okhatározók;
6. cél- és véghatározók;
7. eszköz- és együttléthatározók;
8. állapothatározók.

A ragokat sorban tárgyalja s még a régi mód szerint nevezi őket marasztó, állapotító, veszteglő, beható stb. ragoknak. Érdekes, hogy már a -nek ragot tárgyragnak mondja, holott a tárgy meghatározásánál tulajdonító ragnak nevezte s egy szóval sem sejteti, hogy a kettő voltaképpen ugyanaz.

e) *Halász Ignác.* Magyar nyelvtan mondattani alapon. A közép és polgári iskolák második osztálya számára. Bpest, 1896.

A határozókat következőleg osztályozza:

13. lap. 1. Helyhatározók. „Kétféle helyhatározó van: valódi helyhatározó és átvitt értelmű, vagy képes helyhatározó.“

17. lap. „A átvitt értelmű helyhatározóknál ugyanazon ragokat és névutókat szoktak használni, mint a valódi helyhatározónál.“

18. lap. „Vannak egyes igék és melléknevek, a melyek után az átvitt értelmű helyhatározót állandóan ugyanegy raggal vagy névutóval ellátva használjuk. Az ilyen átvitt értelemben használt határozókat állandó határozóknak nevezzük.“

19. lap. *Az állandó határozóval* járó igék és melléknevek között vannak olyanok is, a melyek mellett a *határozó többféle alakban ugyanazt a jelentést fejezheti ki.* Az állandó határozók legnagyobb része olyan, hogy bennük a helyhatározó ragnak vagy névutónak eredeti jelentését átvitt értelemben sem igen érezzük.“

2. Időhatározó: a) helyhatározó ragokkal és névutókkal, b) egyéb ragokkal és névutókkal.

3. Mód- és állapothatározó: a) helyhatározó ragokkal és névutókkal, b) módhatározó egyéb ragokkal.

4. Az okhatározó: a) helyhatározó ragokkal, b) egyéb ragokkal névutókkal.

5. Célhatározó: a) helyragokkal, b) egyéb ragokkal és névutókkal, c) főnévi igenévvel. (Folyt. köv.)

KÖZÉLETÜNK.

Lelkeszi jubileum.

Kettős, magasztos ünnepélyt ült a karczagi ev. ref. egyház a napokban. Áldozó-csütörtökön, a midőn az Ur megdicsőülésének ünnepével kapcsolatban egyház-

községi diszközgyűlést tartva, szeretetének s igaz becsülésének adott kifejezést hivatalára idősebb lelkésze, *Madarász Imre* irányában. Az ünnepelt lelképásztor 25 évvel előbb 1872. május 26-án egyhangulag választott meg karczagi lelkészé, s ha neve, irói munkássága, az egyház és iskola felvirágoztatása körül szerzett érdemei nem tanuskodnának is ünnepeltetése jogos és szükséges volta mellett: akkor is fényes tanubizonytságot tenne ő mellette az a meghatottság és szeretet, mely hallgatóinak s üdvözlőinek arcáról egyaránt leolvasható volt.

Ugy tetszett nekünk, kik ez ünnepély tanui valánk, mintha a fényes gyülekezet előre helybenhagyást intett volna a jubileumi beszéd ügyesen választott alapigéire (Csel. 20, 18—21.), mintha maga a hallgatóság mondotta volna ünnepelt lelkészének: „Jól tudjuk, hogy szolgáltál az Urnak nagy alázatossággal, sok könyhullatással és kísértetekkel, az első naptól fogva, melyen hozzánk jöttél.“

Hogy ez alkalommal úgy az ev. ref. egyház közönsége, mint a karczagi hölgyek díszes és értékes tárgyakkal lepték meg a jubiláns lelkészt, hogy üdvözlői között nemcsak a helybeli tanár-, tanító-, városi képviselő és ipar-testület tagjait, de a vidéki városok küldöttségeit is ott láttuk: egészen természetes, meglepni senkit sem fog.

Inkább azt emlíjük fel, hogy az ünnepelt lelkész mindama változásokat, haladásokat, melyek 25 éves munkásságát jelzik, önmagától elhárítva, a helybeli népoktatási intézetekre (kiseddóvó, elemi iskolák, gymnasium) ruházta s erős ígéretet tett, hogy jövendő munkássága és élete is azoknak leendő szentelve. Ez ígéretre mi csak annyit felelhetünk: Adjon neki az Ur erőt ez ígéret teljesítésére s adjon a mi magyar prot. Sionunknak sok olyan hitbuzgó és tetterős férfit, mint ő.

F. Gy.

A n.-károlyi ev. ref. egyházmegye tavaszi közgyűlése.

Nagy-Károlyban, a Kölcsey szelleme által megszentelt varmegyei tanácssteremben tartotta egyházmegyénk tavaszi rendes közgyűlését f. év május 11-én tisztes számú egyházi és világi rendek jelenlétében.

A tárgysorozat kiemelkedő pontja az esperesi jelentés és a múlt őszi gyűlés által mostani érdemleges tárgyalásra kitűzött indítvány vala, melyek körül hosszú és erős vitaközlések keletkeztek. Az esperesi jelentés ugyanis az egyházmegye anyagi és szellemi állapotát általában véve kielégítőnek, sőt az anyagi állapotokat dicséreteseknek jelezvén, tüstént megindult a harcz a tekintetben, hogy a gyéren jelentkező nazarénizmus elfojtására a lelkészi karnak nemcsak a karczagi, de Magyarország létérdekének szempontjából is minden lehető meg kell tennie. E célból, a tenni nem igen szerető skeptikusok hosszas ellenzése után kimondatott, hogy közelebb lelkészi értekezlet tartandó, melyen a hazfiatlan és lelketlen, népámító nazarénus próféták ellenében a közös eljárás módozatai bizalmasan megbeszéltesse; mintegy a lelkészek, közvetlen tapasztalataik alapján, egymást e komoly és veszedelmes társadalmi betegségre nézve némileg tájékoztassák, kioktassák. Vajha azért lelkésztársaink megértvén az idők jeleit, sietnének majd mindnyájan ez értekezletre s ne kicsinyelnének semmi olyan mozgalmat, mely ama betegség valami módon való meggyógyítását célozza!

Másik fontos vita a körül forgott, hogy 2—3 tanácsbíró aláírásával még múlt őszi gyűlésen adatott be egy indítvány, mely szerint a lelkészválasztási törvény némely hibásnak talál § a, addig is, míg maga a zsinat kijavíthatná, a konvent által szabatosan körülírva, szabály-

rendelet vagy döntvény által megmagyaráztassék; tehát e tárgyban a többi egyházmegyék ilyen értelemben való csatlakozása általunk kéressék ki.

Ez indítványtval szemben egy ellenindítvány adatott be, mely ezt a kérdést napirendről levétetni kívánta, miután a törvénymagyarázatra jogosított zsinat még 4 év múlva ül össze s így az ügy tárgyalása, a mellett, hogy időszerűtlen s gyakorlatilag értelmetlen, azt a gyanút kelti föl méltán, hogy az indítványtevő tanácsbíró urak a felsőbb bíróság megsemmisítő ítéletével szemben önmagukat akarják rehabilitálni; a börtvényi lelkészválasztási harcot felújítani, az abban kapott sebeket újból felszakgatni s egyházmegyénk elmaradott anyagi és szellemi ügyeinek nagy kárára, komoly munka helyett itt vég nélküli gyűlölködést akarunk meghonosítani. Mert hogy ama §§. hibásan vannak szerkesztve, az bizonyos, de a reparációt nem a börtvényi ügygyel kapcsolatban, hanem mint tisztán elvi kérdést kell majd annak idején az illető helyen kérelmezni. Indítványtevők végre önmagok belátva ez érvek helyességét, beadott indítványukat önként visszavették.

A gyűlés többi tárgyai aprólékos adminisztracionális ügyekre vonatkoztak s az idő előrehaladván, csak délután tárgyalattak. Közülök megemlítendő a n.-ecsedői egyház azon kérelme, mely szerint iskoláit kivétel nélkül államosítani kívánja. Kérelme, sajnos! megadott. Holott ha még egy ily erős egyház is az iskolák feladásával, mintegy kirugja önmaga alól a talajt, mit tevék legyünk akkor a sok szegény, anyagilag koldus egyházak iskoláival?! En nagy hibának tartom egy ily erős pozíciónak eme jól meg sem gondolt, önkényes feladását, bárha elősmerem, hogy Ecsednek is megvannak önmagához mért nagy terhei és bajai. — Videant consules!

Gebe, 1897. május 18.

Szigethy Gyula,
lelkész.

A mieink is dolgoznak.

Ezt mutatják a hozzánk érkezett következő tudósítások:

Adományozás a kölcsei egyháznak.

Tekintetes szerkesztő úr! A kölcsei ev. ref. egyház részére tek. *Medve Kálmán* dr. ügyvéd debreczeni lakos és kölcsei nagybirtokos úr a kölcsei ev. ref. egyháznak újabbán 20 forintot adományozott. „Gyümölcséről ismerik meg a fát” — mondotta édes Üdvöztőnk. Minden szemforgatásnál többet ér a jótett. Adjon Isten egyházunknak több ily nemes szívű adakozót.

Gulya György,
ev. ref. lelkész.

Szép hagyomány a t.-sasi egyháznak.

Tekintetes szerkesztő úr. Az egyház iránti szeretet szép példája gyanánt szolgálhat az a végrendelet, melyet a múlt év október hó 14-én néh. Boros Sándorné, szül. Varga Erzsébet asszony tett, és a melynek másolata ma jutott kezeimbe. E vallásosságáról ismert, ma már sirjában porladozó egyszerű özvegnő, ki csak pár évvel ezelőtt ajándékozta meg egyházát egy 260 forint értékű haranggal, említett végrendeletében a tiza-sasi ev. ref. egyháznak urasztalára 100 forintot, urvacsorai kenyérosztó tálczára 100 forintot hagyományozott. Házáról pedig úgy rendelkezett, hogy az eladassék, a vételárból 1100 forint kifizetettvén, a fentmaradó összeg szegény sorsú iskolás gyermekek felruházási s iskoláztatási alapjára a tiza-sasi ev. ref. egyház rendelkezésére bocsátassék. Ha figyelembe vesszük, hogy a ház vételárból,

remélhetőleg 1000 forintnyi összeg marad a nevezett özvegnő; néhai Boros Sándorné asszony hagyománya egyházunk javára 1300 frtra értékelhető. Az egyház iránti szeretetről tanuskodó szép végrendelet nem szorul nagyobb dicséretre!! Az Urhoz költözött áldott lélek azóta elvette jutalmát a mennyei Atyától, kit egész haláláig buzgóan és képmutatás nélkül imádott és tisztelt. Most nyilvánosságra jutott szép tettével pedig a tiza-sasi ev. reform egyház hálájára érdemesítette magát. E hálának egyik szerény kifejezéséről szolgáljon e rövid közlemény is, melynek becses lapjában leendő közzétételét kéri

T.-Sas, 1897. május 24.

Sarkadi N. Imre,
ev. ref. lelkész.

Követendő példaadás.

Kisujszálláson, a magyar prot. iparos ifjusági egyesület estélyén, május 23-án, *Gulyás Lajos* ev. ref. lelkész népszerű vallásos felolvasást tartott. Az egy óra hosszáig tartott felolvasást, úgy az ifjuság, mint a jelenlevő férfiak és nőkből álló közönség mindvégig élénk figyelemmel hallgatta.

ADATOK

a tiszántúli ev. ref. egyházkerület kebelében lévő egyházak történetéhez.

53. A jármi-i ev. reform. egyház életéből.

(Folytatás.)

Egyházunk — a mint a multak emlékeiből következtetni jogosan lehet — régebben igen virágzó, igen tekintélyes egyház volt. Lakosai igen jómódú, tősgyökeres nemes emberek valának (jobbágy csak egy lakott e faluban). Az előkelő, nemes családok létezését igazolják a szép hangzású valódi magyar nevek, u. m.: Kulin, Körösy, Színfalvy, Ráczkövi, Kőmives, Szondy, Zsiday, Bereczky, Győrfi, Radványi, Rácz, Veres, Szabó, Kiss, Lovász, Oláh, Toka, Szilágyi, Kalmár, Kállay, Török, Uzonyi, mely családok utódai — a Kőrösi, Színfalvy, Ráczkövi és Kőmives-családokat kivéve, kik kihaltak teljesen — ma is megvannak; hogy egyházunk előkelő egyház lehetett, igazolja azon körülmény is, hogy papjait ma nálánál sokkal jobb egyházakból hozta ide, így Sass Mihály Nyír-Megyesről jött Jármiba lelkésznek, Segesváry Mihályt, jelenlegi esperesünk atyját (ki később jánosi-i lelkész és ez egyházmegye nagyérdemű esperese volt), mint debreczeni káplánt hívták meg ide lelkésznek 1828-ban.

Egészen 1849-ig úgy a község, mint az egyház fénykorát érte; de eltöröltetvén a nemesség, megszüntetve lévén egyes kiváltságok, bejövén a közteherviselés, későbbben pedig a hatvanas években a tagosítás is megtörténtvén, megszünt a szabad határ, szabad legelő, s rablógazdálkodás; a zsidóság is emancipálva lévén, földbirtokhoz juthatva, itt nagyon befészkelte magát, s birtok kezükre került (ma is sok zsidó lakik itt, templomuk is van); bejöttek a terméketlen, csapásos évek, a földárja évtizedekig tartá elborítva a határ javát; úgy a község, mint az egyház meggyengült s alászállott, úgy hogy én már idejövetelemkor csak romjait találtam a régi Járminak; s keseregnem kellett, mint Máriusnak Kárhágó romjain.

Jármí lelkészei voltak az egymásután következő sorrendben megtartva a következők: 1648-ban Jányádi János, (az ő előtte levő papokról semmit se tudunk) s ő utánna 1737-ig ismét semmit nem tudunk Jármí pap-

jairól, ebben az évben Ráczkevi Ferencz volt itt lelkész, követték őt Tasnádi István, Szigetközy Márkus István, Orbán Ferencz, Oláh István, Madocsai Mihály, Balázs István, Jósmafőy János, Paxi János, Erdélyi István, Miskolczy Péter, Kapitány József, Demjén Sámuel (idejében itt 1801-ben nagy tűzvész volt itt, leégett a parochia is), Gál András, Baksay Mózes, Nagy Sámuel (Téglásról hozatott, meghalt Rohodon, mint esperes), Molnár Ferencz, Sass Mihály — 1827-ben rendes lelkésze nem volt az egyháznak, — Deák István papsi lelkész, mint administrator szolgálta ki Jármit, ki Berébe elmenvén catholizált; 1828-ban jött Segesváry Mihály Debreczenből, hol káplán volt, itt lakott 4 évig, ment Genesre; Szabó József, Lengyel József, Perecsenyi Peleskey Pál, Mészár Mihály, Nagy Gáspár, Kézi Sándor, Szoboszlay Pál, meghalt itt 1863-ban, Elek Dániel, itt lakott 15 évig ez egyházmegyének tanácsbírája volt, elment Őrbe 1879. tavaszán, s azóta e sorok írója építgei itt az Isten országát, vállalni a Krisztus keresztjét emelve.

Az egyház tanítói valának: Putnoki István, Hajnal József, Tőkés István, Varga István, Böszörményi András, Kereszturi Pál, Bátori István, Demkó István, Szilágyi Péter, Bárczai József, Debreczeni János, Tájói György, Vámosi István, Panyók József, Szilágyi András, Várady Sámuel, Bátori Ferencz, Gál István, Barabás Ádám, Dávid István, Keresztury Pál, Debreczeni István, Vámosy Mihály, Kiss István, Kozma Mihály, Bakó Dániel, Makai János, Bodnár János, Tárkányi István, Domján György, Semsey János (mindketten itt meghaltak), Kató Lajos, Deme Antal, Nagy Dániel, Fehérházy Lajos, Péter Dániel, Penyigés József, Pap Miklós, Pöcsik Endre, Kovács Zsigmond, Kubinyi Károly (meghalt mint börtvényi pap), Gömöri László, Pálzer Rafáel, Pásztor Lajos, Cseke József, Korány János (ma dobrai lelkész s tanácsbíró), Deli Tamás, Milotay Lajos (ma albisi tanító), Pólya Albert (ma kisujszállási tanító), Sarkadi Sándor, Kájzler Sándor, (ő az egyház első családos tanítója) Hagymási Sándor, utánna jött az 1896-ik év őszén Derecskey Bálint Tyukodról, kinek fizetését a hívek a tanítói tag munkálásával megjavították; ő az egyház első orgonista tanítója, ki mint zenéhez értő férfiú itt a felnőtt férfiakból „Dalárdát” is szervezett; s e dalárda ma már szorgalmas tanulás után több egyházi éneket és több műdarabot dicséretes sikerrel képes előadni s nagyobb ünnepélyeknél kiválóbb temetéseknel szerepelni szokott.

Az egyház főgondnokai valának: Kulin Ádám, az ifjan elhalt Kulin István, Kulin László, Kulin Ignác, Kulin Gedeon, Kulin Imre, Kulin Barna, Kulin Sándor, Kulin Gábor, Kulin Miklós földes urak s most következik sorrend szerint a Kulin család legifjabb férfi tagja, (kinek lelkületét, vallásos érzületét ismervé) Kulin Ignác presbiter, kibén néhai Kulin Istvánt feltámadva, szellemét ő benne áldásosan működve örömmel szemlélem. Gazdálkodó gondnokai közül pedig mióta ez egyház fennáll egy gondnok sem építettett annyit, mint a mennyit Zsiday Imre és Szécsi András építetttek.

Az egyháztanács ez időszertinti érdemes tagjai: Kulin Sándor (kiérdemült főgondnok), Kulin Miklós, Kalmár Gyula magtár kezelő gondnok, id. Szondy Zsigmond, Kulin Ignác, Zsiday Imre, Szondy András, Török Imre, Dobos Imre, Bereczky József, Györfi Károly, Szécsi András gondnok, Takács Pál algondnok, Derecskey Bálint az egyháztanács jegyzője, Kállay Sándor egyházfi.

Kösa Ede,

ev. ref. lelkész s egyházmegyei tanácsbíró.

(Vége köv.)

A tiszántuli ev. ref. egyházkerület közgyűlése.

(Folytatás.)

A második napon még teljes számmal megjelent tagokkal, változatlan érdeklődés mellett folyt a közgyűlés.

A jegyzőkönyv hitelesítése után a Tóth Sámuel lemondása folytán megüresedett egyházkerületi főjegyzői állás betöltésére elrendelt szavazás eredményének megállapítása végett szavazat-bontó küldöttség választott, melynek Kiss Áron püspök és gróf Degenfeld József főgondnok elnöklete alatt tagjaivá lettek Dávidházy János, Nagy István esperesek, Kiss Albert, K. Tóth Kálmán egyházi, Ármós Bálint, Lengyel Imre világi tanácsbírák és dr. Bacsoni Lajos jegyző.

Ezután választások következtek. Első sorban betöltendő volt a debreczeni collegium tanítóképző intézete mellett megüresedett gyakorlóiskolai tanítói állás. Erre nézve felolvasták az illető tanárkar által készített javaslatot s azt választási alapul elfogadván, az egyházkerület részéről a tanárválasztó küldöttségbe beválasztottak Szabó János, Széll Kálmán, Dávidházy János, Dorogi Lajos esperesek, Tisza Kálmán, Horthy István, Szöllösy Antal és dr. Hajnal István világi tagok. A debreczeni egyház részéről kiküldött 8 tag, névszerint Kiss Albert, Dicsőfi József, Somogyi Pál, Szinay Gyula, Kovács József, Szikszai Szabó József és dr. Kocsár Gábor is megjelentvén, a küldöttség az elnökökkel választás végett visszavonult.

Az eredmény az lett, hogy Kiss György h.-szoboszlói és Vásárhelyi József debreczeni elemi iskolai tanítók között a szavazatok egyenlően oszlottak meg, az elnökség döntő szavazatával aztán Kiss György nyerte el a gyakorló iskolai tanítóságot.

A másik választás által a debreczeni főiskola pénztárnoki hivatala tölthetett be. A főisk. gazdasági tanács a következőket ajánlotta, mint a kik kellő minősítéssel bírnak: Rózsa Sándor főisk. háznagy, helyettes pénztárnokot, Tóth Sándor zsidói takarékpénztári főkönyvelőt, Bakos Kálmán pénztárnokot, Horváth Pál ref. egyházkerületi könyvelőt Kolozsvárt, Fráter Sándor kisvárdai takarékpénztári tisztviselőt és Tisztaváry Dezső zilahi bankpénztárnokot. A mellőzött pályázók között volt egy róm. kath. vallású is, a ki kötelezte magát, hogy megválasztása esetén a református vallásra tér át. A híhűségnek ez a korszerű és praktikus alkalmazása méltó derűtséget keltett a közgyűlési tagok tisztes sorai között. Lengyel Imre tanácsbíró, gazdasági tanácsos és pénztári felügyelő kiemelve azt, hogy Rózsa Sándor h.-pénztárnok már bebizonyította a főiskola szolgálatában hivatottságát s időközben is nagy buzgósággal és tájékozottsággal vezette a pénztári hivatalt, indítványozza, hogy őt szavazás mellőzésével egyhangulag kiáltsák ki pénztárnoknak. Uray Imre gondnok kívánatára azonban a titkos szavazás megejtetvén, 60 szavazattal Fráter Sándor 6 szavazatával szemben Rózsa Sándor választott meg pénztárnokká.

Végül a debreczeni collegium főgymnasiumában megürült magyar és németnyelvi tanszékre hirdetett pályázat eredményéről olvastatott fel a tanári kar jelentése, mely szerint csupán egy oklevél nélkül való pályázó jelentkezvén, a tanszék betöltését a tanári kar nem ajánlja, hanem azt javasolja, hogy a következő tanévre is alkalmaztassék Kecskeméthy Lajos h.-tanár s ha időközben az oklevelet megszerzi, a jövő évre 1000 ft fizetés adassék részére. A tanszék végleges betöltése végett a jövő tanév folyamán újabb pályázat hirdettessék. A közgyűlés a javaslatokat elfogadta.

Ezek után az egyházkerületi *tanácsbírói* állásra beadott szavazatokról terjesztett elő a jelentés, mely szerint *Sollész* László h.-szoboszlói lelkész 389, *Madarász* Imre karczagi lelkész, orszgy. képviselő 309 szavazatot nyervén, 80 szótöbbséggel *Sollész László* választott meg. Az eredmény kihirdetése után megható jelenet következett. A megválasztott tisztos férfiú, ki már a szavazás újabb elrendelése alkalmával is kérte a kerületi közgyűlést, hogy őt hagyja ki a jelölésből, mert ő ha megválasztatnék sem fogadhatná el, most előbbi nyilatkozatához ragaszkodva, csakugyan kinyilatkoztatta, hogy a választást sajnálatára nem fogadhatja el. Ismerve a nagyérdemű és közszeretben álló lelkész szelíd lelkületét, de a mellett határozottságát, már-már attól kellett tartanunk, hogy a tisztos állás elfogadására csakugyan nem lesz rábirható. Ezt a fenyegető eshetőséget azonban elhárította *Tisza* Kálmán tapintatos fellépése, a ki a közgyűlés éljenzése által kísérve, utalt arra, hogy 45 esztendeje annak, hogy ez egyházkerület szolgálatában működik, de még nem tapasztalta, hogy ha valakit a közbizalom ilyen tisztességre szólít, bárha előzetesen elutasította is azt magától, a bizalom előtt meg nem hajolt volna. Kéri tehát a megválasztottat, hogy az egyházkerület iránt való tiszteletből is ne alkosson e tekintetben kedvezőtlen precedenst. Erre *Sollész* László, nem térhetvén ki a felszólaló magas tekintélyének nyomása alól sem, kijelentette, hogy ha az egyházkerület parancsol vele, ő engedelmeskedik. Szavait örömteljes éljenzés követte s a közgyűlés rokonszenve és tisztelete által kísérve, tette le az új tanácsbíró nyomban hivatali esküjét.

Hosszú és érdekes vitát idézett fel a *komádi* lelkészválasztás ügye. Az egyház meghívás utján kívánta megválasztani *Bod Ferencz* silágy-sámsoni lelkészt. Mint-hogy azonban az ő minősítése az egyházi törvények s kerületi szabályaink szerint nem alkalmas arra, hogy első osztályu egyházba megválasztathassék, habár őt az erdélyi egyházkerület elnöksége erre képesítette is: az egyházmegyén választatása helyben hagyható nem volt, a mint erről lapunk előbbi számában közölt jegyzőkönyv részletes tájékoztatást nyújt. A fontos kérdéshez többen hozzá szólottak, de különösen kiemelkedik gróf *Tisza István* szerepe e vitában, a ki ismételtelen éles bonczoló észre valló érdekes fejtegetéssel mutatta ki, hogy mi lenne a teendő hasonló esetek megelőzése céljából, a mire nézve formulázott határozati javaslatot terjesztett be. A kérdéshez hozzászóltak dr. Farkas Antal, gróf *Degenfeld József*, *Tisza* Kálmán, *Zsigmond Sándor*, *Kiss Albert*, *Uray Imre*, *György Endre*, *Görömbei Péter*, *K. Tóth Kálmán* és *Biró Lajos*. A magas színvonalon tartott vita *Tisza István* gróf határozati javaslatának elfogadásával ért véget, a melyet fontosságánál fogva lapunk következő számában egész terjedelmében közölni fogunk.

A gyűlés második napján a tanácskozások befejezése után a közgyűlés összes tagjai s a mellett számos főiskolar tanár gróf *Degenfeld József* főgondnok vendégei voltak, kinek lekötelező szives vendégszeretete kellemes pár órát szerzett a tanácskozásokban elfáradt férfiaknak. Délután bírósági ügyek tárgyaltak. (Folyt. köv.)

KÜLÖNFÉLÉK.

— A debreczeni kollegium tanári kara f. junius hó 1-én fejezte ki köszönetét az egyházkerület elnökei, *Kiss Áron* püspök és gróf *Degenfeld József* főgondnok előtt azért a jóakarató közreműködésért, a melylyel a

tanári fizetések rendezését magas befolyásuk felhasználása által keresztül vinni segítették. A tanári kar 3—4 tag kivételével teljes számmal jelent meg mindkét helyen *Sass Béla* akad. igazgató vezetése alatt, a ki határos szavakkal méltányolta azon korszakalkotó lépéseket, a melyek nemcsak a tanári kar, hanem a főiskola érdekében legközelebb történtek. A megtiszteltetésért úgy az ősz püspök, mint a tetterős és nemesbuzgalmú főgondnok meleg hangon mondtak köszönetet; tanári karunk pedig azzal a felemelő tudattal távozhatott el a tisztelgés helyéről, hogy főiskolánk jövődjéje a legjobb kezébe van letéve s hivatásának magaslatán álló férfiak vezetése alatt ezután mindinkább kívánatos leendő az ősi főiskola szolgálatában működni.

— **Szabó János**, a békés-bánsági ev. ref. egyházmegye nagyérdemű esperese junius második vasárnapján vesz bucsut köröstarcsai hivatól, a kik a szeretett lelkész tiszteletére bucsubankettet rendeznek. *Hódmezővásárhelyen* nagy ünnepélyességgel fogadják az új lelkészt. A mint értesültünk, Csabáig küldöttség megy az érkező lelkész elébe, Vásárhelyen pedig a presbiterium élén *Juhász Mihály* főgondnok fogadja, a lakásán meg *Szeremley Sámuel* ref. lelkész fogja üdvözölni. Az esperes családjának nőtagjait a ref. nőegylet fogadja. A beköszöntő beszéd jun. 20-án lesz.

— **Jubileum.** Csak utólagosan értesültünk arról a megérdemlett ünneplésről, melyben *Dorogi Lajos* kisújszállási lelkész s a heves-nagykunsági ev. ref. egyházmegye esperesét még a múlt hó 9-én a helybeli ref. főgymnasium tanári kara s egyházmegyéjének lelkészei 25 éves lelkészi szolgálata alkalmából megtisztelték. Fogadja az érdemes férfiú a mi részünkről is szeretetünknek és nagybecsülésünknek kifejezése mellett azon hó óhajtasunkat, hogy az isteni gondviselés tartsa meg őt még hosszú időn át egyházunk hű szolgálatára!

— **Halálozások.** A tanügynek egyik legérdemesebb munkása, a debreczeni főiskolának csak pár év óta nyugalomba vonult tanára s tíz éven át gymnasiumi igazgatója, *Tüdős János*, a tudós és közbecsülésben álló férfiú végezte be földi pályafutását junius 1-én, életének 73-ik esztendejében. Azt a férfiút, a ki közel egy félszázadon át szolgálta lankadatlan buzgalommal, erős kötelességérzettel s ennek megfelelő sikerrel a hazai köznevelés és tudomány érdekeit, alig hogy megérdemelt nyugalomba lépett, fokozott mértékben lepte meg a magas kor gyengeségei, főleg azon időtől fogva, midőn szeretett élettársát a múlt évben váratlanul elragadta a halál oldala mellől, őt derék fia, a kiknek mindenike már jelentős állást foglal el a társadalomban, köztük dr. *Tüdős Kálmán* főiskolai orvos-tanár, egyetlen leánya *Erzsébet*, *Szoboszlay Sándor* kir. albiró hitvese, számos unoka, a kartársak, tanítványok és tisztelők egész nagy tömege kísérték ki a derék férfiut nyugovó helyére. A háznál *K. Tóth Kálmán* lelkész mondott megható imát, a főiskolai énekhar pedig szép gyászénekeivel járult a meghatottság és kegyeletes érzések ébresztéséhez. A sirnál pedig *Dóczy Imre* főgymn. igazgató, az elhunyt kartársa és hivatali utódja mondott tartalmas és emlékedett szellemű bucsubeszédet. Legyen áldott a munkás férfiú emlékezete! Eletrajzáról gondoskodni fogunk. — Debreczeni theologiai akadémiánk hallgatói közül mostanában elhunyt *Rákos-Palotán Batta Elek* első éves theologus, *Batta István* lövő-petrii ev. ref. tanító fia. Temetésére tanuló társai közül hárman elúztak s theol. ifjúságunk nevében koszorút helyeztek a korán eltávozott pályatárs koporsójára. Legyen nyugodt síri álma s övéit nyugtassa meg sokaknak kegyeletes részvéte!

— A debreczeni kollegium akadémiai igazgatójává a következő 1897/8. tanévre ismét és pedig most már harmadizban *Sass Béla* theol. tanár választatott meg. Az akad. tanári kar e választás által egyrészt elismerésének óhajtott kifejezést adni azon buzgalomért, a melyet az igazgatói hivatal viselésében *Sass Béla* már két éven keresztül tanusított s azért a nehéz, de kitartó és határozott küzdelemért, a melyet a lefolyt évben a tanári és főiskolai érdekek védelmezése s a magasabb kollegialis tekinteteknek és a tanári tekintélynek érvényrejuttatása végett kifejtett. Ezeket a józan és tisztességes törekvéseket mindnyájunknak támogatnunk kell, hogy egyszer már teljes mértékben vége szakadjon közöttünk a közügy megrontására, a testületi szellem megmetyelvezésére vezető illetéktelen vezérkedéseknek, az egyéni önzés kicsinyes intrigáinak s tartalék nélkül való bizodalommal egyesülve főiskolánk közügyeinek szolgálatára, saját érdekeinket a főiskola közjavanak előmozdításában s ennek eszközét a számító meghunyászkodás és tervszerű nyájaskodás helyett az egészséges közszellemtől áthatott, együttes, nyílt és önértetes fellépésben keressük. *Sass Béla* ismételt megválasztását kívánatosá tette az is, hogy a főiskola és a tanári kar érdekében a folyó év alatt kivívott korszakalkotó reformok kiegészítésének és biztosításának nehéz munkájához az ő kipróbált erejét a jövő évre is megnyerhessük. Isten adjon neki segedelmet! Mi pedig támogassák őt szeretettel és bizodalommal!

— **Dr. Pruzsinszky Pál** kisújszállási főgymn. tanárt a budapesti ev. ref. egyháztanács f. hó 3-án tartott közgyűlésében a budapesti ev. ref. főgymnasiumhoz a történet-latin tanszékre rendes tanárnak megválasztotta. Gratulálunk a megérdemelt előléptetéshez, a budapesti ev. ref. főgymnasium fentartó testületének pedig a szerencsés választáshoz!

— **Szilágyi István** m.-szigeti ref. főgymnasiumi igazgató emlékének megörökítésére gyűjtés indult meg. *György Endre* lyceumi gondnok, alig hogy erről értesült, 100 frtot küldött a bizottságnak a jelzett célra.

— **A h.-sámsoni ev. ref. egyház hívei**, kik a mult hó 8-án siratták el néhai buzgó lelkipásztorukat, *Bészler Imre* atyánkfíát, a gyász napjai után csakhamar 19-én, örömmünnepet ültek. Ekkor tették le nevezetesen ujonnan épülő szép és nagy templomuk alapkövét. Ezzel a hívek régi vágya teljesült be; miért is a mily általános, épen oly őszinte volt a hálaadás, a melylyel áldoztak a seregek Urának Istenének, a ki őket mind idáig segítette. A *Tóth István* debreczeni építész terve szerint, *Katona Mihály* érmihályfalvai vállalkozó által 27,205 forintért felépítendő templom létrehozása körül kiváló elismerés illeti meg Debreczen városát, a mely százezer téglát ajándékozott a nemes célra; továbbá a debreczeni egyházmegyei közgyűlést, a mely a h.-sámsoni egyház céljaira tett „*Goda-alap*”-nak tizenegyezer forintra felszaporodott kamatát a templomépítésre visszafizetés nélkül felhasználtni megengedte; végül és főleg a helyes vezetés alatt működő presbiteriumot és egyháztagokat, a kik a még hiányzó 15 ezer forintot kölcsönképen felvették, annak lefizetését nehéz, de gyönyörűséges iga gyanánt magokra vállalták s eként hivatásukat megértve, hitüket valóságos jó cselekedettel megbizonyították. Nyilvánosan is méltó elismeréssel kell megemlékezni ez alkalomból *László Gyula* helyettes lelkészről, *Ethey János* községi jegyzőről, *Budaházy László* birtokosról és *K. Kiss Pál János* egyházi jegyzőről, a kik a szent ügy szellemi és erkölcsi sikere érdekében, aztán a fáradhatatlan *Gódeny Ferencz* főgondnokról és *Hamza László* gondnoktársáról, a kik meg a nemes eszme kiviteléhez megkivántató anyagi

eszközök és módok megszerzése körül, másoknak is követendő példák gyanánt, kitartó hűséggel munkálkodtak. Az impozánsnak ígérkező épület alapzatába a helyettes lelkész, a gondnokok, a községi előljáróság és presbiterium tagjai, a tanítók és a vezetősök alatt levő összes növendékek s az egyes gyülekezeti tagok is mindnyájan tettek le egy-egy téglát, jelmondatok s áldó fohászok kíséretében, a mely lélekemelő ünnepségnek kezdetén hálaadó esdő imádságot mondott, végén pedig hatásos evangéliumi tartalmú alkalmi beszédet tartott *László Gyula* helyettes lelkész. A gyülekezet a XC. zsoltár éneklése után, hitben, szeretetben, reménységben erősödve, nagy lelki örvendezéssel oszlott szét. Az Ur áldása kísérje e szent munka folyamatát s végét és *Lelke* vezérlelje a híveket mindenha.

— **A miskolci ev. reform. felsőbb leányiskola** a nyilvánossági jogot végleg megnyerte. E tárgyban a vall.- és közoktatási miniszter a következő leiratot intézte *Kun Bertalan* ev. ref. püspökhöz: „Méltóságos és főtisztelendő püspök úr! A tiszáninneri, evangélium szerint reformált egyházkerület felügyelete alatt álló miskolci ev. ref. felsőbb leánynevelő-intézet megvizsgálására m. é. december hó 31-én 63,191. sz. a. kelt intézvénym értelmében kiküldött biztosom jelentéséből örömmel értesülvén arról, hogy ezen leánynevelő-intézet négy felsőbb osztálya az állami felsőbb leányiskolai szervezetnek megfelelő tantervvel és tanerőkkel van ellátva; hogy azoknak elhelyezése, valamint felszerelése is kifogástalan; hogy továbbá az iskola felügyelőbizottsága biztosom előtt kijelentette, hogy már legközelebb gondoskodni fog, hogy ezen osztályokban a felsőbb leányiskolai tanterv értelmében a torna is, mint rendes tantárgy taníttassék, s hogy a tantárgyak elhelyezésére s azok taníttatására szánt heti órákra nézve is az állami felsőbb leányiskolával az egyöntetűség létesíttessék: nevezett osztályokat *másodrendű felsőbb leányiskolául* ezennel elismerem s mint ilyet, a nyilvánossági joggal véglegesen felruházom. Erről Méltóságodat azzal van szerencsém teljes tisztelettel értesíteni, hogy az iskola feletti állami felügyelet gyakorlásával egyidejűleg *Berecz Antal* központi szolgálatra berendelt, állami felsőbb leányiskolai igazgatót, mint biztosomat állandóan oly meghagyással bíztam meg, hogy ezen iskolát évenként legalább egyszer, minden rendelkezési jog nélkül, látogassa meg s annak állapotáról nekem mindenkor jelentést tegyen. — Együttal szívesen ragadom meg az alkalmat, hogy Méltóságodnak, valamint a bölcs vezetése alatt álló egyházkerületnek, ezen iskolának a jelenlegi színvonalra való emelése körül fáradozásáért és áldozatkészségéért teljes elismerésemnek kifejezést adjak. Fogadja Méltóságod kiváló tiszteletem őszinte nyilvánítását. Budapest, 1897. május hó 21. *Wlassics*.”

— **Lelkészválasztás.** Ritka szép választás folyt le e hó 23-án *Gyantán* (nagyszalontai egyházmegye, Bihar-megye), hol a *Tóth István* elhalálózása folytán megürült lelkészi állomásra a hívek közfelkiáltással és egyhangulag *Diószegi Mihály* jelenleg diószegi segédlelkész, főiskolánk egykori jeles és kitűnő szónoki tehetséggel bíró növendékét választották meg lelkészül. Az így megtörtént választás szép elismerés és megtiszteltetés a megválasztottra nézve, de egyszersmind dicséretére válik a gyantai választó közönségnek is. Szívből gratulálunk az ifjú lelkész úrnak, ki tehetségeit már káplán korában is megmutatta, s kire derék hívei között nagy hivatás várakozik. (Bek.)

— **A hódmező-vásárhelyi ev. ref. főgymnasiumban** a szóbeli érettségi vizsgálatok *Joó István* középisk. felügyelő elnöklete alatt *Farkas József* budapesti theol.

tanár, kormányképviselő részvételével junius 14., 15. és 16. napjain, a többi osztályok évvizsgálói közvizsgái jun. 17. és 18. napjain, a torna- és testgyakorlati vizsgálat a négy alsó osztálylyal jun. 9-én, a három felső osztálylyal jun. 12., az ének- és zenevizsgálat jun. 13-án tartatnak meg. Az évvizgató istenítisztelet jun. 19-én d. u. 3 órakor lesz. A magántanulók vizsgálatai junius 23., 24. és 25. napjain tartatnak.

— **Kegyeltes hagyomány** által örököltette meg nevét néhai *Tömöry Juliánna* özv. *Szántó Bálintné*, a ki m. e. 5000 frt értékű házáat és földjét a debreczeni kollegiumra hagyta. A jók áldása kíséri ezért az elhunytat!

— **A h.-nánási gymnasium** ünnepet ült a napokban, méltó ünnepet *Kruchio Lajos* gymn. tanár s igazgató 25 éves buzgó és eredményes tanári szolgálatának elismeréséül, a melyben résztvettek az egyházkerület püspöke, *Kiss Áron* és gróf *Degenfeld József* főgondnok is. A főiskola tanári karát *Sinka Sándor* főgymn. tanár és társa képviselték. Mi is őszinte elismeréssel csatlakozunk az érdemes férfiú számos tisztelőihez, méltó önelégültséget s erőt kívánva további működéséhez!

— **A pápai evang. ref. főiskolai ifjúsági önképzőtársulat** a városi színház épületében jun. 13-án *évvizgató* ünnepélyt tart a főisk. ének- és zenekar közreműködésével, érdekes program mellett.

— **Köszönetnyilvánítás.** A m. hó 18-ikán az ev. ref. hittanhallgatók által segélyegyletük javára tartott táncmulatság alkalmával felülfizettek: főtiszt. *Kiss Áron* püspök úr 6 frt 50 krt, mélt. gróf *Degenfeld József* egyh. ker. főgondnok úr 3 frt 50 krt, *Tisza Kálmán* ő exc. lentíája 5 frtot, gróf *Tisza István* 5 frtot, *Horthy István* 5 frtot, *Zsigó Endre* 1 frt 50 krt, *Uray Imre* 50 krt, dr. *Thaly Kálmán* 2 frtot, *Tóth Sámuel* 5 frtot, *Szabó János* 50 krt, *Szabó Károly* 1 frt 50 krt, *Szell Kálmán* 1 frt 50 krt, *Biki Károly* 50 krt, *Zsigmond Sándor* 3 frt 50 krt, *Sass Béla* 1 frt 50 krt, *Csiky Lajos* 3 forintot, dr. *Erdős József* 2 frtot, *Balogh Ferencz* 1 frt 50 krt, *Kovács Lajos* 2 frtot, *Kiss Albert* 3 frt 50 krt, *Dicsőfi József* 3 forint 50 krt, *Könyves Tóth Kálmán* 50 krt, *Materny Lajos* 1 frt 50 krt, *Szigeti Elek* 1 frtot, *Biro Lajos* 50 krt, *Bélteki Lajos* 50 krt, *Szilágyi Imre* 50 krt, *Csutoros Albert* 1 frt 50 krt, *Krúzsely Bálint* 2 frtot, *Bacsoni Lajos* 50 krt, *Draskóczy Gábor* 1 frtot, *Nagy József* 1 frtot, *Veszprémy Károly* 1 frtot, *Székely József* 50 krt, *Kolonics Lajosné* úrnő 1 frt 50 krt, özv. *Haufel Józsefné* úrnő 1 frt 50 krt, *Darvay Ferenczné* úrnő (*Nagyvárad*) 1 frt 50 krt, özv. *Kallós Lajosné* úrnő 1 frtot. Fogadják a nemeskeblű felülfizetők a jótékony czél előmozdítására tett adományaikért a rendező bizottság nevében ez úton is hálás köszönetünket. Debreczen, 1897. május 28-án. *Kovács Lajos* rend. biz. elnök, *Veress István* rend. biz. jegyző.

— **Éltesebb lelkész mellé** a szünidőre egy képzett harmad-éves hittanhallgató ajánlkozik. Czime megtudható a szerkesztőségénél.

TARTALOM-JEGYZÉK: Pünkösztől igazság. *Dicsőfi József*. — A dolog summája. *Eröss Lajos*. — A Magyar Protestáns Irodalmi Társaság pápai közgyűlése. *Csiky Lajos*. — Tanügy: A határozók rendszere középiskolai magyar nyelvtanításunkban. — Közéletünk: Lelkeszi jubileum. F. Gy. — A n.-károlyi ev. ref. egyházmegye tavaszi közgyűlése. *Szigethy Gyula*. — A mieink is dolgoznak. — Adatok a tiszántúli ev. ref. egyházkerület kebelében lévő egyházak történetéhez: 53. A járm-i ev. reform. egyház életéből. *Kósa Ede*. — A tiszántúli ev. ref. egyházkerület közgyűlése. — Különfélék. — Pályázatok.

Felelős szerkesztő és laptulajdonos:

Dr. BACZONI LAJOS.
Szerkesztő-társ: **FERENCZY GYULA.**

1—2

Debreczen, 1897. „Csokonai” nyomda- és kiadó részvény-társaság nyomása.

Pályázat lelkészi állásra.

A felső-szabolcsi egyházmegyébe kebeleztet *balkányi* ev. ref. egyház lelkészi állomására pályázat hirdettetik.

Ezen állás javadalma földben, terményben és stólárékban az 1894. évi egyházmegyei becslés szerint 1100 frtban lett megállapítva; s így ezen egyház első osztályú.

Pályázati határidő junius 15.

Pályázati kérvények *Görömbei Péter* espereshez *Nagykállóba* küldendők.

Kelt Debreczenben, 1897. május 26.

KISS ÁRON,
püspök.

Pályázati hirdetés

a nagy-szalontai ev. ref. egyházmegyében levő, halálozás folytán megürült *agyai* ev. ref. egyház lelkészi állomására.

Évi javadalma: hivatalos értékelés szerint 924 frt o. e., mely is készpénzből, földhaszonélvezetéből, terményből és stóláréből folyik be, ugyhogy ezen egyház II-ik osztályú.

Megválasztott lelkész állomását f. é. szeptember hó 1-én köteles elfoglalni.

A törvényszerű „minősítvény”-nyel és szolgálati bizonyítvánnyal fölszerelt pályázati kérvények *f. é. junius 27-ig Szell Kálmán* espereshez *N.-Szalontára* (postahely) küldendők be.

Kelt Debreczenben, 1897. május 28.

KISS ÁRON,
püspök.

Pályázat segédlelkészi állásra.

Esperesileg időközi lelkészsze nevezett segédem helyére pályázatot nyitok.

Javadalmazás következő:

1. Kosztra, mosásra részemről 250 frt, mely összeg esetleges járulékokkal egy év alatt 300 frtra biztosan vehető.

2. Fűtés, világítás, takarítás s egy egészen különálló csinos szoba a lelkészlak udvarán, szintén általam adatik.

3. 100 frt az egyház pénztárából.

Kötelessége a lelkészi minden teendőkből való segédkezés, melyben őt, lelkész mindenkor barátilag támogatja.

Az állomás minél előbb elfoglalandó.

Pályázati határidő junius 24.

Füzes-Gyarmat — Békésvármegye — 1897. junius 2-án.

Szilágyi Márton,
ev. ref. lelkész.